

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง "ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการจัดการแรงงานข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก" มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการจัดการแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และ 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ในการจัดการเชิงนโยบายแรงงานข้ามชาติชาวพม่า ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเชิงนโยบาย การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และ แนวคิดในการจัดการแรงงานข้ามชาติชาวพม่า เพื่อนำผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็น แนวทางและเป็นประโยชน์ในการจัดการแรงงานข้ามชาติในเขตเศรษฐกิจอำเภอแม่สอด จังหวัด ตาก ซึ่งสรุปภาพรวมได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติชาวพม่าในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งความสนใจไปที่การวิเคราะห์บริบทของพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ที่ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า

1. การศึกษาสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์หรือที่ตั้งของอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดน อาณาเขตติดต่อกับเมียนมาร์ มีแม่น้ำเมยเป็นเส้นกั้นพรมแดน ลักษณะที่แคบและตื้นเขินของแม่น้ำเมย เอื้ออำนวยต่อการข้าม พรมแดนของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาได้โดยง่าย อีกทั้งสภาพภูมิประเทศตามแนวชายแดน ดังกล่าว มีจุดข้ามแดนอย่างไม่เป็นทางการอยู่มากมาย เช่น จุดผ่านข้ามแดนบริเวณบ้านแม่โกน เกน ตำบลมหาวัน ที่ประชาชนชาวพม่าสามารถข้ามแดนมาสู่ประเทศไทยได้สะดวก รัฐบาลไทย ไม่สามารถควบคุมการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติได้ทั้งหมด เป็นการยากสำหรับเจ้าหน้าที่และ หน่วยงานต่างๆ ที่จะควบคุม สกัดกั้นและป้องกัน การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติชาวพม่า

ปัจจัยทางการเมืองของเมียนมาร์ที่เกิดความไม่สงบภายในประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน การสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลทหาร เป็นปัจจัยผลึกที่สำคัญที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่ อาศัยอยู่ในเมียนมาร์ออกนอกประเทศและเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อเป็นแรงงานข้ามชาติ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งต่อการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย เนื่องมาจากอำเภอแม่สอดเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจ มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ย้ายฐานการผลิตจากพื้นที่ชั้นในมายังพื้นที่ชายแดน ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทอผ้าและการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป จึงมีความต้องการแรงงานจำนวนมากในการผลิต จึงทำให้แรงงานข้ามชาติจากเมียนมาร์เข้ามายังประเทศไทย โดยผ่านช่องทางต่างๆ ตามจุดผ่านแดนถาวร บริเวณสะพานมิตรภาพ-ไทยพม่า ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด และช่องทางที่ใช้เป็นเส้นทางนำเข้าและส่งออกสินค้าตามแนวชายแดนและท่าข้ามเอกชน ได้แก่ บริเวณบ้านแม่โกนเกน ตำบลมหาวัน บ้านท่าอาจ บ้านห้วยม่วง ตำบลท่าสายลวด ซึ่งสาเหตุของการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติมาจากปัจจัยทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่สนับสนุนให้มีการเข้ามายังประเทศไทย อีกทั้งปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทางและปัจจัยดึงดูดจากประเทศปลายทาง ทำให้แรงงานข้ามชาติตัดสินใจเข้ามาทำงานยังประเทศไทย ปัจจัยผลักดันได้แก่ ปัจจัยทางการเมืองที่เกิดความไม่สงบของการเมืองภายในของเมียนมาร์ ความต้องการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า ความต้องการรายได้ที่สูงกว่าในเมียนมาร์ ความยากจนและการพัฒนาโครงการต่างๆ ในพื้นที่ของเมียนมาร์ ปัจจัยดึงดูดในการเข้ามายังประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเข้ามาหางานของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ทางด้านอำเภอแม่สอด เนื่องจากอำเภอแม่สอดมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า มีแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติ จึงเป็นปัจจัยดึงดูดให้แรงงานข้ามชาติเข้ามา ถึงแม้ว่าการเข้ามายังประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะถูกจับกุม เนื่องจากเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บ้างก็เข้ามายังประเทศไทยโดยผ่านนายหน้า ถึงแม้จะมีค่าใช้จ่ายที่สูงแต่แรงงานก็ยอมทำเพื่อให้ได้ทำงานและเข้ามายังประเทศไทย ความไม่สงบเรียบร้อยภายในของเมียนมาร์และการหนีภัยจากการสู้รบเพื่อต้องการความปลอดภัย ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้แรงงานข้ามชาติเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งแรงงานที่เข้ามายังชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตากนั้น มีหลายเชื้อชาติ เนื่องจากเมียนมาร์ประกอบด้วยประชากรหลายเชื้อชาติ แต่ละเชื้อชาติมีความต้องการที่จะแบ่งแยกพื้นที่ในการปกครองตนเอง จึงทำให้แรงงานที่พบเห็นในอำเภอแม่สอดนั้นมิใช่เป็นเพียงแรงงานข้ามชาติ เชื้อสายพม่าเท่านั้น ยังมีแรงงานข้ามชาติเชื้อสายกะเหรี่ยงที่เป็นชนกลุ่มน้อยในเมียนมาร์เข้ามาเป็นแรงงานทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมชายแดน

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของอำเภอแม่สอด ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การที่ภาคอุตสาหกรรมต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานเพื่อเข้าสู่การผลิตแล้ว เมื่อแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ มีทักษะ

มีฝีมือ ก็พยายามที่จะเข้าไปยังพื้นที่ชั้นในของประเทศ จึงทำให้นายจ้างหรือผู้ประกอบการไม่สามารถหาแรงงานที่มีทักษะ มีฝีมือ มาเพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อการผลิตได้ เนื่องจากในการฝึกให้แรงงานข้ามชาติแต่ละคนมีทักษะหรือมีฝีมือ ต้องใช้เวลา 3-4 เดือนหรือมากกว่านั้น อีกประการหนึ่ง แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาเป็นแรงงานในพื้นที่อุตสาหกรรมชายแดนนั้น มิได้รับการผ่อนผันให้ทำงานและอาชีพที่มีการจ้างแรงงานข้ามชาติก็มีได้เป็นไปตามที่มีการกำหนดไว้ ไม่สอดคล้องกับต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ที่ต้องการจะควบคุมจำนวนแรงงานข้ามชาติและไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติโดยเฉพาะในอาชีพและกิจการที่แรงงานไทยไม่ทำ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนนั้น เพื่อให้เป็นการส่งเสริมการขยายตัวของภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมชายแดน ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชั้นใน ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ย้ายฐานการผลิตมายังพื้นที่ชายแดนไทย-พม่าบริเวณอำเภอแม่สอด เป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งทอและการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมประเภทนี้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเพื่อทดแทนแรงงานคน แต่การผลิตก็ยังคงมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานคน ลักษณะโรงงานประเภทสิ่งทอนั้นจะพบเห็นได้โดยทั่วไปของพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โรงงานมีลักษณะเป็นตึกแถวสองคูหา จนไปถึงโรงงานขนาดใหญ่ เนื่องมาจากอุตสาหกรรมประเภทนี้มีความสะดวกในการเคลื่อนย้าย ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีที่สูงมากนัก จึงทำให้อุตสาหกรรมประเภทนี้เหมาะกับแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีทักษะ และเน้นการผลิตให้ได้ปริมาณที่มาก

ปัจจัยด้านแรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมในพื้นที่ชั้นในย้ายฐานผลิตมายังพื้นที่ชายแดน เนื่องจากพื้นที่อำเภอแม่สอด มีแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมากและมีค่าแรงถูก และอุตสาหกรรมประเภทนี้จะเน้นการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ผู้ประกอบการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตมายังพื้นที่ การเข้ามายังประเทศไทยของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ จะเข้ามาอย่างผิดกฎหมายทำให้ผู้ประกอบการตั้งเงื่อนไขและกำหนดอัตราค่าแรงที่ ถูกกว่าการจ้างแรงงานไทยที่ภาครัฐกำหนด เพื่อลดต้นทุนด้านค่าจ้างแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต ทำให้สามารถจ้างแรงงานได้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด ถูกกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการตั้งอุตสาหกรรมชายแดน

ความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยกับเมียนมาร์ และผลของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในภาคอุตสาหกรรม ทำให้พื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ขาดแคลนแรงงานไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะจ้างแรงงานข้ามชาติมากกว่าแรงงานไทยในอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานไทย แต่การเข้ามาของแรงงาน

ข้ามชาติและการจ้างแรงงานข้ามชาตินั้น จะมีนโยบายของรัฐที่เป็นตัวกำหนดและควบคุมการจ้างแรงงานข้ามชาติ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการจ้างแรงงานข้ามชาติไม่ให้มีจำนวนที่มากเกินไปเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา แรงงานข้ามชาติจากเมียนมาร์ ส่วนใหญ่คือ กลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย มีส่วนน้อยที่เข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย นโยบายผ่อนผันตามประกาศมติคณะรัฐมนตรีโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และแนวปฏิบัติในการอนุญาตจดทะเบียนแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายจะกำหนดเป็นรายปีเท่านั้น นับตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน แนวนโยบายผ่อนผันดังกล่าวเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลที่มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายสามารถทำงานได้ในลักษณะชั่วคราวตามเงื่อนไขที่รัฐกำหนด จึงส่งผลต่อการผลิตและย้ายฐานการผลิตที่ของอุตสาหกรรมอื่นที่ต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดน นโยบาย กฎหมายหรือมาตรการ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานข้ามชาติควรมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ภาครัฐควรมีแนวทางมาตรการในการจัดการควบคุมการเข้ามาของแรงงานข้ามชาติให้ชัดเจน รัฐบาลแต่ละยุคสมัยควรมีนโยบายที่ต่อเนื่องที่ในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

2. การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติที่เข้ามายังพื้นที่การวิจัยอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นั้น นายหน้าจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเข้ามาทำงานยังประเทศไทยของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ต้องพึ่งพานายหน้าในการเข้ามายังประเทศไทย เนื่องจาก ความยากจน ความต้องการแสวงหางานทำ ทำให้แรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีทางเลือกน้อย นายหน้า ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดหาและนำพาแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ไปทำงานตามต่างๆ ถึงแม้ว่าในการเดินทางลักลอบเข้าเมืองหรือเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย จะมีความเสี่ยง มีความยากลำบาก ต้องใช้เวลาในการเดินทางเพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่นายหน้าได้นัดพบ แต่แรงงานเหล่านี้ก็พร้อมที่จะยอมเสี่ยงชีวิต เพื่อหนีจากสภาพความเป็นอยู่ในเมียนมาร์

3. การเข้าสู่กระบวนการโดยผ่านนายหน้า

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะอธิบายเกี่ยวกับวิถีในการนำพาแรงงานข้ามชาติ จากประเทศต้นทาง เดินทางเข้าสู่ประเทศไทย

3.1 ในการเดินทางเข้ามาทำงานยังประเทศไทยของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ จะมีกลุ่มผู้ที่ชักชวนให้เข้ามาทำงานยังประเทศไทย 1) อาจเป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่เคยเข้ามาทำงานยังประเทศไทย แล้วเมื่อกลับมายังภูมิลำเนาเดิมแล้วก็มี การบอกต่อให้กับคนที่รู้จักในพื้นที่หมู่บ้านเดียวกัน เครือญาติ เพื่อน โดยคนกลุ่มนี้จะทำตัวเป็นนายหน้าให้กับนายจ้างที่ต้องการแรงงาน

ข้ามชาติ โดยวิธีการนี้จะไม่มีความซับซ้อนมากนัก เมื่อได้คำสั่งจากนายจ้าง คนกลุ่มนี้ก็จะติดต่อไปยังเพื่อน คนรู้จัก หรือญาติพี่น้องที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยตามแนวชายแดนทั้งฝั่งประเทศไทย และเมียนมาร์ เพื่อให้รวบรวมเพื่อน ญาติพี่น้อง คนรู้จักในหมู่บ้านเดียวกัน ส่งเข้ามาทำงาน ซึ่งกลุ่มนายหน้ากลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นนายหน้าจากเมียนมาร์ 2) อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ร่วมมือกับคนไทย โดยต้องการแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ไปทำงานตามร้านอาหาร ลงทะเล สถานบริการ ซึ่งเมื่อได้แรงงานข้ามชาติตามที่ต้องการก็จะติดต่อมายังคนไทยตามแนวชายแดน ซึ่งกลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีทั้งที่กลุ่มที่สมัครใจและกลุ่มที่ไม่สมัครใจ ซึ่งกลุ่มที่สมัครใจคือได้ทำงานตามที่ตกลงกับนายหน้า แต่ในกรณีที่ไม่สมัครใจ เมื่อมีการตกลงกับนายหน้าแล้วไม่ได้งานตามที่ตกลง ถูกหลอกไปขายบ้าง ถูกส่งลงทะเลบ้าง แรงงานข้ามชาติหลายคนต้องเสียเงินให้กับนายหน้าแล้วไม่ได้ทำงาน และไม่สามารถเรียกเงินคืนได้จากนายหน้าได้

3.2 ผู้ที่เป็นนายหน้าจะมีรูปแบบและกระบวนการนำพาแรงงานข้ามชาติให้เข้ามาทำงาน โดยจะมีนายหน้าซึ่งอยู่ฝั่งเมียนมาร์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน กับนายหน้าอยู่ฝั่งประเทศไทย และทำหน้าที่หาแรงงานข้ามชาติตามจำนวนที่นายหน้าฝั่งประเทศไทยต้องการ นายหน้าที่อยู่ฝั่งประเทศไทยก็จะมีหน้าที่จัดส่งแรงงานเหล่านี้ไปยังสถานที่ต่างๆ ที่มีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติ ซึ่งกลุ่มนายหน้าอยู่ฝั่งประเทศไทยนั้นจะมีหลายประเภท ได้แก่ 1) กลุ่มนายหน้าที่เป็นคนในชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน) ตามพื้นที่จุดผ่านหรือจุดพักพิงที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้ใช้เป็นเส้นทางในการหลบหนีเข้าเมือง 2) กลุ่มนายหน้าที่เป็นคนกลางในการจัดหาหรือนำพาแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ไปยังพื้นที่ต่างๆ ที่มีความต้องการและ 3) กลุ่มนายหน้าที่เป็นผู้ที่ทำหน้าที่จัดส่งแรงงานข้ามชาติไปพื้นที่เป้าหมายต่างๆ ที่มีความต้องการแรงงานข้ามชาติ นายหน้าจะนำพาแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ข้ามพรมแดนมายังประเทศไทย

4. การเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยและวิธีการเดินทางไปยังพื้นที่เป้าหมายต่างๆ ในประเทศไทย

การเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยมีเส้นทางตลอดตามแนวชายแดนมีหลายเส้นทางด้วยกัน แต่ในการเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ทางด้านอำเภอแม่สอด จุดผ่านแดนที่ถูกต้องจะต้องข้ามทางด้านพรมแดนแม่สอด บริเวณสะพานมิตรภาพไทย-พม่า บริเวณตำบลท่าสายลวด หรือจะข้ามตามท่าเรือหรือท่าข้าม จากนั้นจะมีนายหน้ามานำพาโดยการเดินทางเข้าเข้าสู่พื้นที่ขึ้นใน โดยจะนำพาโดยรถยนต์รับจ้าง รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถยนต์ส่วนตัว รถยนต์ที่มีการตกแต่งคล้ายกับรถของทางราชการ รถชนพัก เป็นต้น เมื่อนำมาแรงงานข้ามชาติเหล่านี้มาถึงจุดหนึ่งที่มีการนัดหมายก็จะนำแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เดินทางเข้าป่า จากนั้นเมื่อมาถึงจุดนัดพบ

ก็จะมีนายหน้ามารับและนำพาไปยังจุดหมายปลายทางที่ได้มีการตกลงไว้ ซึ่ง ในการเดินทางในแต่ละครั้งของแรงงานข้ามชาตินั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เมื่อเข้ามาทำงานในเมืองไทยได้แล้วก็ต้องอยู่อย่างหลบๆ ซ่อนๆ เพื่อป้องกันการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่

แนวทางนโยบายของภาครัฐไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานข้ามชาติ

ผลการศึกษาในพื้นที่แสดงให้เห็นว่า นโยบายในการจัดการแรงงานข้ามชาติของประเทศไทยนั้นยังมีไม่มีแนวนโยบายโดยตรงที่จะเข้ามาจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างแท้จริง นโยบายจัดการแรงงานข้ามชาติของประเทศไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นแนวนโยบายที่จะจัดการให้กับคนเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายเท่านั้น ซึ่งกลุ่มแรงงานข้ามชาติจากเมียนมาร์ที่เข้ามาเมืองมาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง จะมีส่วนน้อยที่เข้ามาเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นในการจัดการแรงงานข้ามชาติในพื้นที่นั้นจะต้องให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน เนื่องจากแนวนโยบายที่ภาครัฐได้กำหนดขึ้นมานั้นเป็นการกำหนดให้ครอบคลุมถึงการจ้างแรงงานข้ามชาติทั่วประเทศ ซึ่งใช้ไม่ได้ผลกับการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติในพื้นที่อำเภอแม่สอด อันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการบริหารจัดการของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยที่มีความแตกต่างกัน

การจัดการแก้ไขปัญหาการจัดการแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาเมืองมาแบบผิดกฎหมาย เมื่อแรงงานเหล่านี้ลักลอบเข้ามาเมืองมาอย่างผิดกฎหมายก็ต้องทำตามกฎหมายของประเทศไทย คือ เมื่อมีการถูกจับก็จะส่งไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองในการดำเนินการต่อไป ซึ่งการจัดการแรงงานข้ามชาติตามแนวนโยบายของรัฐนั้นเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า แต่การแก้ไขปัญหาระยะยาวจะต้องมีการสกัดกั้น ควบคุม ชี้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติให้ถูกต้อง และมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแรงงานข้ามชาติอย่างจริงจัง

อภิปรายผลการวิจัย

จะเห็นได้ว่า การเข้ามาของแรงงานข้ามชาติตามแนวชายแดนด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นไปได้โดยง่าย เนื่องจากมีเส้นทางตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ยากต่อการควบคุมจำนวนแรงงานข้ามชาติที่เข้ามายังประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิรัตน์ ชุ่มวิเศษ, (2540) เรื่องการลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยของคนสัญชาติพม่าที่พบว่า การเข้ามาทำงานของคนสัญชาติพม่าในประเทศไทยนั้นง่ายและมีรายได้สูงกว่ารายได้ในพม่า ทำให้เป็นปัจจัยดึงดูดให้คนพม่าลักลอบเข้ามาทำงานทำ เพราะอยู่ในพม่าไม่มีการจ้างงาน ไม่มีรายได้ และส่วนใหญ่ต้องการมาทำงานที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อีกทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการแรงงานจำนวนมากจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามายังพื้นที่อำเภอแม่สอด

ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องย้ายฐานการผลิตจากพื้นที่ชั้นในของประเทศ เช่น จากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มายังพื้นที่อำเภอแม่สอด เนื่องจากต้องการลดต้นทุนด้านค่าแรงในการผลิต และขาดแคลนแรงงาน จึงทำให้อำเภอแม่สอด จังหวัดตากเป็นแหล่งฐานการผลิต เป็นแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่สำคัญ เนื่องมาจากพื้นที่ดังกล่าวถูกกำหนดให้เป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่สำคัญ จึงทำให้การคมนาคมขนส่งสินค้าและวัตถุดิบมีความสะดวกมากขึ้น อำเภอแม่สอด มีความพร้อมทั้งในด้านระบบสาธารณูปโภค ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ด้วยเนื่องจากพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นไม่ไกลจากชุมชนมาก เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่และประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน การเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะผ่านนายหน้า ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการแรงงานเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน ดังนั้นผู้ประกอบการหรือนายจ้างจึงมีวิธีในการนำเข้ามาของแรงงานข้ามชาติ โดยผ่านนายหน้า สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสมพงศ์ สระแก้ว และคณะ เรื่อง นายหน้ากับกระบวนการย้ายถิ่นแรงงานข้ามชาติจากพม่า กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ที่พบว่า การเคลื่อนย้ายของแรงงานข้ามชาติ มีปัจจัยและรูปแบบการเข้ามาที่หลากหลาย ปัจจัยหลักที่แรงงานข้ามชาติเข้ามาคือ สถานการณ์การเมืองของประเทศต้นทาง สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ความขาดแคลน จึงมีความจำเป็นที่จะเข้ามาทำงาน ผ่านกลไกของนายหน้าพาจัดหางาน ส่งคนเข้าทำงาน ซึ่งในกระบวนการจัดการแรงงานข้ามชาตินั้นทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ยังขาดการประสานความร่วมมือแก้ไขปัญหาคือการจัดการแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของกฤตยา อาชวนิจกุลและคณะ เรื่อง สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยและทิศทางการวิจัยที่พึงพิจารณา พบว่า ขาดการประสานงานของหน่วยงานรัฐที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน คือ ประการแรก ผู้ประกอบการไม่ได้ให้ความร่วมมือ ประการที่สอง การใช้อำนาจบิดเบือนข้อคิดของเจ้าหน้าที่รัฐ ปล່อยปละละเลยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ ประการที่สาม ขาดข้อมูลที่น่าเชื่อถือในเรื่องคนต่างชาติดังกล่าว และความชัดเจนในการจำกัดความที่ใช้กับคนต่างชาติแต่ละกลุ่ม ผลมาจากความด้อยประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ และประการที่สี่ ขาดการประสานงานและวางแผนเรื่องแรงงานต่างชาติ และประการที่สุดท้าย มาตรการแบบแยกส่วน คือ ฐานความคิดตามมติคณะรัฐมนตรี เป็นการมองภาพแบบแยกส่วน ไม่ได้มองภาพองค์รวมในมิติอื่นๆ ที่มาเชื่อมโดยเกี่ยวข้องและมีผลกระทบด้วย

ถึงแม้ว่าปัญหาในการจัดการแรงงานข้ามชาติจะที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกพื้นที่ต้นทางและปลายทาง ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการจัดการแรงงานข้ามชาติ ได้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรม โดยส่งเสริมให้มีการย้ายฐานการผลิต และการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยพิจารณาจากการลงทุนในประเทศที่เป็นแหล่งของ แรงงานข้ามชาติที่เข้ามายังประเทศไทย ส่งเสริมให้ฐานการผลิตที่ใช้แรงงานจำนวนมาก ย้ายฐาน การผลิตไปยังพื้นที่ต้นทางที่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้อพยพเข้ามา ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านกับประเทศไทยมีความแตกต่างกันน้อยลง

2. ทุกภาคส่วนควรประสานความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติและ ร่วมกันเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ

3. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีการเปิดเสรีด้านการลงทุนและการเคลื่อนย้ายแรงงาน อาจทำให้แรงงานในพื้นที่ขาดแคลน เพื่อป้องกันไม่ให้นักลงทุนย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นที่ มีค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า ภาครัฐไทยควรปรับแนวนโยบายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักลงทุนและ แรงงานให้เข้ามาในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาค้างครั้งต่อไปเกี่ยวกับการจัดการแรงงานข้ามชาติในครั้งต่อไปนั้นหากเป็น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ควรมุ่งศึกษาแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม กับการเปลี่ยนแปลงต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการจ้าง แรงงานภายในประเทศและการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรี การแก้ไขปัญหาการอพยพเข้ามาของ แรงงานข้ามชาติยังประเทศไทย ควรเป็นการแก้ไขปัญหาโดยนำเอาหลักวิชาการหลายสาขาวิชามา บูรณาการร่วมกัน เนื่องจากปัญหาด้านแรงงานเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและมีผลกระทบต่อ ภาพรวมของประเทศ